

Izhaja ob 4 jutraj.
Stane celoletno . . . 240 K
mesečno 20
zaased. ozemlje . 300
za inozemstvo . . 600
—
Oglaš za vsak mm višine
stolpca (58 mm) . . 2 K
mali oglaš do 30 mm
stolpca (58 mm) . . 1.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 144
Telefon št. 79
Upravištvo:
Sodna ulica št. 6
Telefon št. 96
—
Zaščitni list. post. dok. urada
št. 11.242.

Ljubljana, 27. septembra.

Več mesecev je NSS, ali pravzaprav, če hočemo biti še bolj objektivni: ona klika, ki jo vodi in zavraja, vršila ne-čuvno gonjo proti državi. Od dne do dne so se vrstili napadi proti državni upravi. Na shodih in sestankih, v član-kih in govorih je NSS napadala to in tisto, da je podkupljena, koruptna in da je uveljavila inkvizicijsko tajno po-stopanje zoper nedolžno javno (Anto-nska Peska), da uniči NSS. Ko je po-stalo po Peskovih izvolitvi nedvomno, da Pesek ne bo potrjen, je začela od strani NSS gonja, ki je slovenski svet še ni videl. Ta gonja je šla predvsem proti državnim uradom. Glavarja v Ptuj in državne uslužbenice, ki so di-rektno ali indirektno imeli nesrečo, da so imeli posla s Peskom, so proglasili kot podkupljene šufte, priče kot krivo-prisodnike. Državo so vlačili v blato vsak dan hujše. Nikdar niso ne Nemci ne boljševiki tako pisali o naši državni upravi, kakor ti zločinci. Par dni pred obravnavo v Ptuj je načelstvo NSS sklicalo shode po Ljubljani, ki so proglasili Peska kot mučenika in svet-nika, državne urade pa kot gnezda ko-rupcije in podkupovanja. Demokrate je vsa družba okoli NSS (ne le Pesek) obdolžila najhujših dejanj.

Zdaj pa je prišel Ptuj. Pesek je justifi-ciran. Kaj sedaj? Individuali, ki so se polastili vodstva NSS, niso bili dolgo v stiski. Svetovali so Pesku, naj se malo umakne za vogal in tam dela za stranko, da ne bo izgledalo, kakor da vsa stranka počenja njegov zločin. Oni pa bodo v ospredju vzeli na znanje Pe-skovo izjavo, da se umika v zatilja. Zdaj so oni ptici — nedolžni. Oprani so in čisti in stara lajna gre naprej.

Ne, ne, gospodiči, tako ne pojde. So-krivci bodo odgovarjali. Kako n. pr. more državni uradnik danes biti član stranke, ki je več mesecev proglasila državno upravo za podkupljeno han-do krivoprisodnikov, ki so na migljaj, za denar ali službo falzificirali listino? Povsod drugod bi se uradniške orga-nizacije dvignile v obrambo svojih ko-legov. Tu pa hočejo isti, ki so skru-nili ugled slovenskega uradništva, iz-gledati kakor nedolžna jagnjeta. Ali ste dali zadostno uradništvo? Onemu uradniku, ki trpeče gladi in pomanj-kanja, danes podpisuje državno poso-jilo, a ste mu kradli čast, da je pro-dano in kupljeno. Ali more biti pošten uradnik, če spoštuje državo, sebe in svoje kolege, svoj stan, sploh še član NSS? Ali je s tem, da je Pesek potis-njen nazaj, NSS dala uradništvu za-dostno?

Ne, ti manevri ne bodo pomagali. Za to, da je vsa javnost bila sleparje-na cele mesece, da je trpel državni ugled, da je uradniška čast bila od dne do dne metana v blato, da so se sklicevali shodi; za to, da se danes otroci razgovarjajo o stvarih, ki v časih naše mladosti niso bile znane ni-komur, — za vse to ste odgovorni čla-ni načelstva NSS. Odgovorni ste za to državni uradniki, če le en dan še vztra-jate v tej družbi!

Odgovorni so vsi, ki nimajo poguma, da dajo zadostno čim, katere so po krivici žalili. Ali je to častno, najprej dva meseca psovati, potem pa samo namigniti Pesku, naj stopi malo za ku-liso, naj pa še daje denar za obreko-vanje, list za tatvino časti in za poni-ževanje države? Kdor ne da zadost-nej, ostane sokriv! S fingiranimi ma-nevri se nihče ne bo dal zadovoljiti.

IZ GLAVNEGA ODBORA DE-MOKRATSKE STRANKE.

Beograd, 27. septembra. (Izv.) Danes popoldne je imel glavni odbor demokrat-ske stranke sejo, na kateri se je razprav-ljalo vprašanje oborožitve armade v zve-zi s ponudbo družbe Omnimus Srbije. Na-glašalo se je, naj se eventualne potrebe armade krijejo brez obzira na vprašanje ustanovitve nove tvornice.

Nato je sledila debata o zemljorad-niških kreditih in o bližajočem se kongre-su stranke. Sklenjeno je bilo, da bo re-feriral na kongresu o programu stranke dr. Voja Veljković, o statutu pa Svetozar Gjorgjevič. Daljša razprava se je vršila tudi o albanskem vprašanju.

GENERAL SEMENOV NA JAPON-SKEM.

Pariz, 27. septembra. (Izv.) Agence Havas javlja iz Sangaja, da je znani ruski general Semenov prispel iz Sibi-rije na Japonsko, odkoder odpotuje v Ameriko.

Anton Pesek odložil svoje mandate

UMIK ZA KULISE. — ODLOČIL EN VPLIV V NSS MU OSTANE. — NESPRETNI MANEVRI NJEGOVE KLIKE IN DANAŠNJEGA VODSTVA NSS.

Ljubljana, 27. septembra.

Vihar splošnega ogorčenja je danes pometel Antona Peska z javne pozornice. Skandalozni dogodki sinočnega večera so razvoj pospešili. Peskova klika je uvide-la, da je zlom neizogiben. Da se sama obirji na krmila NSS, je žrtvovala Pe-ska. Zrtov je pa le navidezna. Danes popol-dne se je vršila na Peskovem stanova-nju konferenca Peskovih prijateljev, ka-tore so se udeležili med drugimi gg. Ju-van, Fakin, Kozinec, Urbančič, Tavčar in Rupnik.

Na konferenci se je razpravljalo, kako naj se izvrši »dikvidacija« tujake afera, ne da bi se istočasno zrušila vlada klike in s tem Peskovo gospodarstvo nad na-rodno-socialno stranko. Anton Pesek se je sprva protivil vsem nasvetom svojih prijateljev, da naj se začasno umakne v ozadje, češ da NSS brez njega in nje-govega lista ni nič in da so mu ravno od-ločilni možje stranke tudi materialno ob-vezani. Prišlo je med navzočimi do jako ostrih prizorov, predno se je g. Juvanu posrečilo Pesku dokazati, da so žrtve z njegove strani neizogibne, ker bo sicer ogorčenje širših krogov pristašev NSS odneslo celo vodstvo.

Končno je bil dosežen sledeči sporaz-um: Anton Pesek odloži svoj občinski mandat in izstopi formalno tudi iz na-

čelstva stranke. Kot garancijo, da si o-hrani v NSS doseženi odločilni vpliv, si pridrži Pesek tudi v bodoče izključno vodstvo »Jugoslavije«. Zastiguran mu je nadalje »neoficielna« udeležba pri načel-stvenih sejah NSS. Tudi so se navzoči zavezali preprečiti, da bi se stranka Peska javno odrekla ali ga celo izključila.

Na podlagi tega dogovora je Anton Pe-sek še tekom popoldneva napisal ostav-ko na svoj občinski mandat in je pisme-no javil svoj izstop iz načelstva NSS, ute-meljujoč ga s tem, da mu — gospodarski oviri narekujejo umik iz aktivnega poli-tičnega življenja.

Vse skupaj je seveda le slab manever. Klika si Peska ne upa več držati na vi-dnem mestu in ga je, navidezno zadovolji-vši javni morali, postavila — za kulise, od-koder bo v bodoče nadaljeval svoje delo. Dogovor se je obnesel. Nocoj se je vr-šila seja načelstva NSS, na kateri se je vzela Peskova »edemistija« enostavno na znanje. Klika ima vso aranzmana z g. Peskom načelstvo še nadalje tako trdno v rokah, da se niti eden član ni upal zahtevati razčiščenja žalostne afe-re.

Peskova ostavka na občinski mandat je bila že popoldne izročena pokrajinski upravi. Kot njegov naslednik pride v ob-činski odbor državni nastavljenec g. Karl Zorko.

Pred veliko stavko na naših železnicah?

ZAHTEVE KONGRESA NARODNIH ŽELEZNIČARJEV.

Beograd, 27. septembra. (Izv.) Kong-res narodnih železničarjev, ki se vrši te dni v Beogradu, je predložil ministru saobračaja spomenico, v ka-teri zvrča vso odgovornost za ko-rupcijo na železnicih na ministrstvo in posamezne direktorje. Železničarji od-klanjajo vsako odgovornost, ako mi-nistrstvo saobračaja ne popravi vseh pogrškov. V resoluciji, ki obsega 46 točk, zahtevajo železničarji med dru-gimi poboljšanje svojega gmojnega položaja, deset točk se bavi s proti-državnimi elementi in s korupcijo na železnicah. Železničarji zahtevajo da-lje, naj se imenujejo za direktorje strokovnjaki, ne pa strankarji. Na koncu se naglašja, da so železničarji pripravljeni na boj, ako se ne ugod-i njihovim zahtevam.

Spomenica je bila včeraj izročena pomočniku ministra saobračaja, g. S. Jeliću, ker je bil prometni minister Uzunović odsoten. Savo Jelić je po-zval zastopnike železničarskih orga-nizacij k sebi in jim naznanil, da so njihove zahteve pretrane in da je mogoče sprejeti le nekaj točk. Zaradi tega so imele danes deputacije žele-zničarjev skvorno sejo s centralnim odborom narodnih železničarjev, na kateri je bilo sklenjeno, naj se po-zove pokrajinske organizacije, da predložijo ministrskemu predsedniku Pašiču kolektivno noto z zahtevo, da se ugodi vsem njihovim zahtevam.

Ako pa bi bil tudi Pašičev odgovor negativen, potem bi bile organizacije pripravene, da stopijo v stavko.

Blamaža Stojana Profića v Sumadiji

OBRAČUN PRAVIH SRBOV S SEPARATISTOM IN REAKCI-JONARCEM.

Beograd, 27. septembra. (Izv.) Vaš dopisnik je dobil ob 20. uri sledeče telefonsko s poročilo iz Kruševca: Stojan Protić je doživel v Kruševcu nepopisno blamažo. Ko je na potu v Kruševac prispel v Stalac, mu je bilo izročeno brošurno obvestilo iz Kruševca, naj nikar ne pride tjakaj, ker se pripravljajo proti njemu velike de-monstracije. Stojan Protić se je vkljub temu podal v Kruševac in skli-cal v hotel »Evropa« konferenco svojih pristašev. Ko je narod za to za-znal, je prišel v velikih masah v me-sto in skupno z dijaki popolnoma blokiral hotel, tako da se konferenca

ni mogla vršiti. Maloštevilni Proti-ćevi prijatelji, ki so hoteli oditi na konferenco, so bili zavrnjeni. Protić je ostal popolnoma sam. Ko se je po-zneje pokazal na ulici, ga je sprejel narod z življenjskim kliči: »Doli z reak-cionarji! Proč s separatisti! Živelo narodno edinstvo!»

Protić je nato takoj pobral svoje stvari v hotelu in se še isti večer od-peljal v Požegi pri Užicu, da tam-kaј poskusi svojo srečo. V užičkem okraju je imel namreč svojačasno močno zaslonbo. Pričakuje pa se, da bo v Požegi doživel enako blama-žo kakor v Kruševcu.

HIŠNI POSESTNIKI PRI VLADI.

Beograd, 27. septembra. (Izv.) Danes je bila deputacija hišnih posestnikov pri-ministru za socialno politiko, dr. Kukovu, kjer je dve uri razpravljala o pritožbah svojega stana. Minister je pazljivo poslušal izvajanja in povdarjal, da je pokuza-la vlada veliko razumevanje za to vpra-šanje; objubil je, da bo vlada še znanprej storila vse, kar se da storiti, da se da hišnim posestnikom svoboda; vendar na enkrat, dokler stoji država pod izrednim pritiskom razmer, ne more ukiniti vseh omejitev te svobode. Da se ne pride v kaos in obupen boj vseh proti vsem, mo-ra ostati neodpovedljivost zasebnih sta-novanj, ostati mora z ozirom na težavne razmere nižjih in srednjih uslužbencev državni nadzor nad višino najemnine in tudi nadzor nad sklenjenjem najemnih po-godb.

KONČNI PREGLED NAČRTA URADNIŠKEGA ZAKONA.

Beograd, 27. septembra. (Izv.) Sestavljena je komisija, ki bo pregledala pro-jekt zakona o uradniškem vprašanju. V komisiji so en član kasacijskega sodišča, načelnik finančnega ministrstva in šef ka-bineta ministrstva za konstituantno. Ko-misija je imela že več sej, na katerih je sestavila svoj elaborat, ki ga je predlo-žila ministrstvu za konstituantno. Projekt se takol, kakor hitro za pregleda mi-nister za konstituantno, predloži skupščini.

OBNOVITEV TRGOVINSKIH POGA-JANJ Z NEMČIJO.

Beograd, 27. septembra. (Izv.) Trgo-vinska pogajanja z Nemčijo se bodo ob-novila dne 1. oktobra in se bodo nade-ljevala v Beogradu.

Obletnica koroškega plebiscita

POZIV!

«Gospodarski Zvon» opozarja, da je 10. oktober t. l. obletnica nesrečnega Koroškega plebiscita. Pozivlja vsa narodna, izobraže-valna in kulturna društva, da na primeren način in z društvenimi prireditvami vzbude spomin na našo izgubljeno Koroško.

«Gospodarski Zvon».

Te dni razpošilja »Gospodarski Zvon« na vso slovensko javnost, občine in društva poziv, da naj s primernimi priredi-tvami zbude v svojih krogih spomin na lanski 10. oktober, ko smo izgubili Ko-roško.

Uverjeni smo, da se ta poziv ne bo prezrl, ampak da se bo slavila obletnica po vseh naših večjih in manjših krajih, in sicer tako, da se bo pokazalo, da niso bile prazne besede. Mi Koroške ne bomo nikoli pozabili in nikoli zapustili!... Po-sebno kulturna društva naj bi na ta dan ali ob tem času priredila primerne več-re s predavanji, igrani, živimi slikami,

petjem in deklamacijami. Kjer ni druge-ga mogoče, naj se zbirajo prispevki za koroške begunce. Ta dan naj nam vzbudi spomine na naše boje in — naš poraz. Koroška rana še ni zaceljena in ne more biti, ker se preživo dotika našega narodnega telesa. Zasekala se je v naše gore in v našo dušo in mi ne moremo pozabiti, da je bila v nji izražena krivica stoletij in za-vist onih, ki skušajo onemogočiti naše novo življenje.

Čutilmo to vsak dan, vedno in povsod. Zato pa moramo vsaj enkrat na leto jav-no povedati, da se tega zavedamo. 10. oktober 1920. je bil črni dan, zapisan v našo zgodovino. Vemo, da ne pomag-a žalovati, a treba je zbirati sile za na-dalni boj.

Kaj se godi na Koroškem, je znano. Treba je pomoči ljudem, ki trpe pod te-mi razmerami. Zato smo prepričani, da se bo slovenska javnost odzvala pozivu »Gospodarskega Zvona« in da bo 10. oktober dokazal, da na Koroško nismo pozabili.

Podpisujte državno posojilo

V današnjih časih je gotovo dolž-nost vsakega jugoslovanskega inteli-genta, oceniti dejstvo, da se nahaja-mo v borbi med zaostankom proizvo-dne kulturne sile in nove kulturne uma, ki se že pojavlja na našem horizontu in ki jo zadržujejo začasno samo težke posledice vojnega orkana. Konekv-enca mora priznati, da je temu treba na en ali drugi način od pomoči. Iz tega izvira njegova nacionalna dolžnost, da postane ne samo branitelj, ampak stvarni graditelj svoje narodne, demo-kratske države.

Intelektu je znano, da je ekonom-ski razvoj države vsaj istočasen z raz-vojem kulture, če ne prehodni. V de-želah z nizko kulturo je ravno trgovec pionir ekonomskega in z njim zveza-nega kulturnega razvoja. Kulturna funkcija gospodarstva stoji danes iz-ven vsakega dvoma. Jasno je torej tudi za našo državo, da more kultura v nas in skozi nas samo v slučaju eko-nomskega razvoja.

Istočasen, oziroma po možnosti pred-hoden razvoj našega gospodarstva je conditio sine qua non.

Posledice vojnega orkana so kultur-ni razvoj v naši državi zadržale na vseh poljih, ekonomski razvoj pa so potisnile za desetletja nazaj. Vse naše poljedelstvo, industrija in obrt, trgovina in promet so z valutarno devalva-cijo in drugimi vojnimi posledicami tako težko prizadeti, da je v raznih panogah treba nanovo začeti, in to v panogah, kjer je že pred vojno bilo upalno življenje. Med temi granaži našega nacionalnega gospodarstva se promet najbolj počasi dviga v redne razmere. To je tudi razumljivo. Last-nik je po večini država, navezana na izpolnitev nešteti obveznosti; z majh-no iniciativno in brez vsakega rizika se vrši počasi njeno poslovanje in na-predek onih panog narodnega gospo-darstva, ki jih je vzela v svoje roke. Nasprotno je v industriji, obrti, trgo-vini in poljedelstvu posameznik last-nik, svoboden in neodvisen samo od lastne preudarnosti, pridnosti in — spekulativnega duha. Naravno, da je v novih povojnih razmerah vzveto-elo bujno življenje po celi državi v vseh

ravnokar omenjenih vejah gospodar-stva. Edino promet ni mogel slediti hitremu razvoju in je kot najvažnejši pripomoček vseh vej industrije, obrti in trgovine ovrval vse v razvoju z last-no zaostalostjo in okostenelostjo.

Tu je treba hitro pomoči. Dolžnost našega inteligenta ni le podpisati raz-položljive vsote v obrestonosno dr-žavno posojilo, ampak — in to v naj-večji meri — s živo besedo na pra-vem mestu intenzivno agitirati za čim večjo udeležbo na tej državni akciji.

Kratek je še rok za posojilo. Konaj par dni. Tisti, ki so čakali do zadnje-ga tedna, so pridobili obresti od 15. t. m. naprej. Sedaj pa tudi ta izgovor ne drži več. Cela javnost pričakuje iz-ida. Od nas vseh odvisi, kakšen bo. Izobraženstvo podpisuj in agitiraj za državno posojilo, kakor to delaš za »Ciril - Metodovo družbo« in »Jugoslo-vansko Matice«. Urejan promet je eno izmed najboljših obrambnih sredstev proti jugu in severu!

Do petka je še čas.

Uradništvo za državno posojilo. S po-sebnim zadovoljstvom beležimo vest, da podpisuje naše državno uradništvo v po-sebno pohvalni meri 70-odstotno investicijsko posojilo. Pohvaliti moramo sred-nje in nižje uradništvo, katerih plača ko-maj zadostuje za najpotrebnejšo obliko. Naš uradnik dokumentira na ta način pred vso državo misel za dobro investicijo in nacionalno zavest.

Krajska industrijska družba je podpi-sala 800.000 kron državnega posojila.

Tovarna za dišik v Rušah je podpi-sala 400.000 kron državnega posojila.

Granitni za državo. Dvanajst žumskih uprav v Stari Krajinji je podpisalo 23 mi-lionov državnega posojila.

Podpisovanje posojila v Sloveniji na-preduje in kaže vedno lepše uspehe.

Med drugimi so podpisali:
g. polr. namest. Ivan Hribar K 50.000
Fruška Samberger. Ljubljana . . 18.000
dr. Milan Podgornik. Kranj . . 10.000
J. Rode dolič. Ljubljana . . 120.000
Pok. zaklad kmetijske družbe za Slovenijo 310.000
Posojilnica Črnomelj 400.000

Borze

Zagreb, devize: Berlin 192—196. Bu-karešt 175—185, Milan izplačilo 910—915, ček 905—910, London 818—820, Pariz 1625, Praga 234—236, Svica 3800—3850, Dunaj 910—920, Budimpešta 84—85. Va-lute: dolar 216—218, avstrijske krone 11—12, rublji 20, napoleoni 780—785, mar-ke 187—195, leji 196—198, lire 910—912.
Banka za Primorje 740—755.
Trg. obrtna banka 286—289.
Brv. eskomptna banka 900—905.
Brodska banka 420.
Jadranska banka 1600.
Jugoslovenska banka 497—502.
Ljub. kreditna banka 850—900.
Narodna banka 520—530.
Pratrediona 5200—5210.
Roška pučka banka 410—420.
Srpska banka 700—715.
Eksploatacija drva 725.
Nar. žumska industrija 590—595.

Nasiška industrija drva 500—525.
Slavonija 580—590.
Trgov. premogokopna družba 800.
Dunaj, devize: Zagreb 1088 — 1102, Beograd 4890 — 4410, Berlin 2053 — 2061, Budimpešta 323.5 — 356.3, Milan 10.490 — 10.510, Praga 2592 — 2598, Varšava 30.25 — 32.25, Zürich 43.455 — 43.525, valute: marka 2050 — 2056, francoski franki 18.135 — 18.195, lire 10.440 — 10.460, dinarji 4580 — 4400, poljske mar-ke 31.25 — 33.25, švicarski franki 43.450 — 43.500.
Berlin, devize: Rim 506.25 — 508.03, London 471 — 477, New York 124.25 — 124.88, Pariz 886.66, Dunaj 7.63 — 7.67, Praga 125.10 — 125.40, Budimpešta 18.48 — 18.52.
Zürich, devize: Berlin 4.80, New York 5.80, London 21.60, Pariz 41.25, Milan 38.85, Praga 6.30, Budimpešta 0.82, Za-greb 2.60, Bukarešta 4.65, Varšava 0.09, Dunaj 0.42, avstrijske žigossane krone 0.82.

Pozdravljeni graditelji jugoslovenske kulture!

Po slavnem uspehu kongresa v Zagrebu prihajajo jugoslovanski profesorji in profesorice danes prvič v Ljubljano in iskreno želijo, da bližje vprašajo oni del Jugoslavije, ki je od pametnejših tvoril zid proti prodirajočemu germanizmu, da stoji v ožje stiki s svojimi stanovskimi tovariši — slovenskimi profesorji, ki so s svojim idealizmom in vzgojnim delom med prvimi graditelji temeljev naši Jugoslaviji. V svoji si svoje višje naloge in velike odgovornosti za našo bodočnost, so se jugoslovanski profesorji zedinili v eno skupno društvo in s tem tudi na zunanji dokumentirali, da jim je v vsakem idealnem poklicu zvezda — vodnica: popolno kulturno ujednotenje našega naroda.

Za urenenje tega ideala, ki ga je pri otvoritvi zagrebškega kongresa v tako lepih besedah ožrtal minister prosvete Svetozar Pribičević, ki sam izhaja iz vrst naših srednješolskih učiteljev, se v prvi vrsti poklicani vzgojitelji narodne inteligence. V kratki dobi naše državne samostojnosti je pokazala naša srednja šola, kako globoko se zaveda tega svojega vzvišene poslanstva in nikdar ni srednješolski učitelj vršil zgodovinsko pomembnejše in važnejše naloge nego jo vrši v letih nacionalne mladosti Jugoslavije.

Medsebojno spoznavanje rodi medsebojno spoštovanje in ljubezen, ubija neutemeljene predsodke in je vir novih idej, ki temeljejo na skupnosti. Na tem temelju se bo moralo prenoviti naše šolstvo. Izginiti morajo razlike, ki so posledice naše stoletne politične razkosanosti in našemu stremljenju za jedinstvom mora prednjačiti šola s tem, da bo podajala naši bodoči inteligenci enotno izobrazbo in tako ustvarjala enoten tip jugoslovanskega kulturnega človeka. Lansk leto v Beogradu započeto delo so letos nadaljevali naši profesorji v Zagrebu in jugoslovanska srednja šola bo v doglednem času postavljena na nov, enoten temelj, ki bo odgovarjal dejanskim priključnim v naši državi in naši novi kulturni orijentaciji.

Srednji smo, da se nahaja naša srednja šola v rokah učitelstva, ki tako pošteno in tako uspešno deluje.

Intervencija Češkoslovaške in Jugoslavije je edina garancija za mir v Srednji Evropi

«Arbeiter Zeitung» razpravlja pod naslovom «Habsburg piše kri» o zapadno-madžarskem vprašanju in pravi, da Avstrija nikakor ne more računati na to, da ji antanta reši Burgenland. Tiše antantni generali so krivi, da se v Burgenlandu preliva avstrijska kri.

«Da se reši zapadno-madžarsko vprašanje, — končuje senzacionalni članek — moramo imeti pred očmi le eno pot, a ta pot vodi preko Prage. Mir v srednji Evropi odvis od tega, da Češkoslovaška in Jugoslavija prisilita Maždarsko, da izpolni mirovno pogodbo. Ko so pred letom dni avstrijski delavci proglasili bojotik nad Hertthyjevo Maždarsko, tedaj ta akcija ni imela uspeha, ker je bila češkoslovaška in jugoslovanska meja odprta. Le Češkoslovaška in Jugoslavija moreta prisiliti Hertthyjevo vladno na kolena in tako osvoboditi srednjo Evropo maždarsko-karlistične reakcije. Vsi človeštvi so vsled tega proti sporazumu s Češkoslovaško. To se je jasno opazilo iz dvoletne igre karlističnega krila, krščansko-socialne stranke. Burgenland mora biti najprej popolnoma evakuiran, potem šele se naj razpravlja o mejah. Edina garancija zato je skupna intervencija Češkoslovaške in Jugoslavije.»

Proces proti kabinetu Radoslavova

Beograd, 26. septembra.

V Sofiji se je pričela, kakor smo že poročali, pred dnevi, z napetostjo pričakovana razprava proti kabinetu Radoslavova. Poročevalci mnogih svetovnih listov so dospeli v Sofijo. Vsa bolgarska javnost z velikim interesom pričakuje izida tega procesa, ki bo trajal najmanj mesec dni. V ječah v Sofiji se nahajajo že od 1. 1919. ministri Tončev, Petkov, Najdinov, Petkov, Papov, Bakalov, Popov, Dinčev, Apostolov in Koznicki. Takratni ministrski predsednik Radoslavov, minister vojne Bojadžijev in generalisim Žekov so zbežali v Nemčijo in bodo obsodeni «in contumaciam».

Parlamentarni odbor je zaključil preiskavo in predal zapisnik, ki obsega 832 strani preiskovalnemu sodniku dr. Janovu. Najboljši juristi in diplomati Bolgarije so poravnali, da sodijo Radoslavov kabinet, ko je obtožen, da je uničil Bolgarijo, jo prodal Nemčiji in napovedal leta 1915. vojno Srbiji in antanti brez odobrenja parlamenta ter da je s tem zakril katastrofalen poraz na solunski fronti; dalje je obto-

žen, da je podpiral 500 milijonsko posojilo, ki daje Nemčiji za 99 let v roko pramogovnike pri Perniku. To so glavni deli obtožbe.

Izid procesa se tudi v naših političnih krogih pričakuje z veliko napetostjo, ker od njega zavisi v veliki meri, kakšni bodo bodoči odnosi med Jugoslavijo in Bolgarijo.

Zakaj sem demonstriral

Odlični starejši pristaš naše stranke nam piše:

V poročilu o slavnostnem sprejemu, ki so ga priredili pokvarjeni elementi iz Ptuja se vračajočemu Antonu Pesku je napisala «Jugoslavija», telezni organ puškega junaka, da je «občinstvo» že pozno v noč vzklikalo g. Pesku ter nato napadilo «par demokratskih kričalcev».

Sem starejši človek in dolga leta se že nisem udeležil nobene demonstracije. Sinoči pa sem šel na ulico in nič me ni sram, da sem dal duška svojemu razgorenju proti Peskovim častilecem.

Bil sem od začetka nasprotnik razpravljanja o tej aferi po časopisju, ker sem vedel v naprej o kakih dimenzijah bo javno pohujšanje nastopilo. Smatral sem stvar tudi kot bolezen. Ko je pa celo vodstvo NSS stranke stopilo na plan v obrambo perversnosti, sem uvidel, da je ta boj neizogiben ter da se mora hlev do dobrega izčistiti. Pristaši JDS so pustili nemoteno prirejati shode po Ljubljani s programom «Peskova afera»; molčali so, ko se je gomililo toliko laži in dvoma v ljudskih dušah, ematrali so, da je stvar sodnika, da izpregovori.

V trenutku, ko je pa izpregovorilo svojo besedo sodišče, se mora smatrati postopanje inteligentnih krogov NSS, ki morajo vedeti, kaj je sedna razsodba, kot politično sramota prve vrste.

In sramoto prve vrste so napravili celo Ljubljani s tem, da dopuščajo, da njih mladina sodeluje pri sprejemu in začetku perversnega človeka.

To je zločin nad dušo mase! Manjkalo je le še, da niso prišli hoto obklešeni dečki ter trosili evetje po poti. Značajno je bilo, da je izostalo običajno petje domoljubnih pesmi; bil je pač zdrav instinkt slepih ljud! ali pa zadnji kosček čista srca more plačanih bujkalcev. Človeku, ki je bil slučajno na cesti, je morala kri zavreči nad moralno nesramnostjo ararizerjev sprejema; ne vem ali je bil sprejem posledica moralne propalosti nar-socialne inteligence ali izraz njihove nemarnosti in zmedenosti.

Kdor je nastopil proti javnemu kaščenju nemorelo po ljubljanskih ulicah, ni nastopil proti politični stranki, temveč za čistost bele Ljubljane, ki je bila skozi oskrunjena; nastopil je proti inteligenci uboge NSS, ki potvarja resnico in ki se ne upa z resnico na dan; nastopil je proti brezsrčnim voditeljem narodne socialne mladine, ki se mora pokariti v njih.

bovih rokah v moralnem oziru; nastopil je pa tudi proti molčeči Ljubljani, ki bo kriva, da se bo ljubljansko moško prebivalstvo kmalu delilo le še med telesne gardiste gotovih oseb in njih nasprotnike, ako se bo raspašala ta bolezen dalje.

Po svetu

— **Atentat na predsednika poljske republike.** Iz Lvova poročajo 26. septembra: Včeraj je bil izvršen na predsednika republike Piłsudskega, ko se je vračal od otvoritve lwowskega velikega sejma atentat. Slušatelj tehnike Stanislav Fegat, sin ravnatelja Ukrajinske banke je oddal na Piłsudskega, ko je stopil v avtomobil, tri strele iz revolverja. Maršal Piłsudski je ostal nepoškodovan, ranjen pa je lwovski župan Grablowski. Policija je aretirala atentatorja in mnogo drugih mladih ljudi, ki so, izgleda, člani ukrajinske revolucionarne organizacije.

— **Volitve v madžarski parlament** v onem delu Buranje, ki ga je Jugoslavija evakuirala se vrše 30. oktobra.

— **Boljševiška propaganda in Anglija.** Iz Londona se poroča: Poslanca sir Henry Wilson in admiral Beatty sta interpellirala angleško vladno radi propagande, ki jo širijo boljševiki v Perziji, Afganistanu in Turkestanu ter o boljševiških spletkah v Indiji. Vlada je na interpelacijo odgovorila, da je poslala svojetski vladi protestno noto in jo opozorila, da naj si sama pripiše posledice, ki jih bo imela, če bi sovjetska vlada še nadalje delovala v tem smislu.

— **Ubogi ruski otročki.** Po vesteh ruskih časopisov se nahaja v Celjabin-sku pri Orenburgu 50.000 otrok, katere peljejo v Sibirijo, pa jih radi slabih železniških zvez za enkrat ne morejo transportirati dalje.

— **Kako sodijo boljševiki o sebi.** Moskvska «Izvestja» poročajo o nesoglasju med zavezniki in med francoskimi meščanstvom glede politike namram Rusiji. List je mnenja, da bo boj proti lakosti konsolidiral mednarodni položaj sovjetov in končuje: Ruski kmetje in delavci so v zadnjem času spoznali, kako je treba čuvati revolucijo. Ako bo treba, homo to še večkrat dokazali.

— **Afera barona Ungern-Sternberga v Rusiji.** Kakor poroča časopisje iz Rige, je baron Ungern-Sternberg, ki je kot ujetnik padel v roke boljševikov, predan sibirskemu vojnemu sodišču z obtožbo, da je bil v službi japonske vlade na skrajnem Vzhodu in da je nameraval proglasiti samostojno republiko med sovjetsko Rusijo in Japonsko. Obtožen je tudi, da je organiziral tolpe, ki naj bi zrušile sovjetsko vladno in upostavile monarhijo z Mihajlom Romanovičem kot cesrjem.

— **Strahoviti viharji na španskem Vihari,** ki so divjali zadnje dni po nekaterih provincah v Španiji, so napravili velikansko škodo. Letošnja žetev je v nekaterih provincah popolnoma uničena, mnogom ostov je podrtih, sedlo se je tudi veliko hiš. Veliko živine je potonilo in nad tisoč oseb je brez strehe.

Politične beležke

— **K vprašanju o svobodi tiska** se je oglašil tudi ljubljanski «Slovenec». Sklenje se na tozadevno resolucijo «Jugoslovanskega novinarskega združenja». «Slovenec» je seveda pozabil povedati, da je resolucija novinarjev popolnoma jasna, da se v nji govori o svobodi tiska v okviru zakona in ustave. Debata na novinarskem kongresu je jasno pokazala, da so bili vsi novinarji za svobodo tiska, a štiri petine nazvočih novinarjev so odklonile resolucijo beogradskega in zagrebškega malikontentov, tako, da je bil resolucijski odbor v plenumu prisiljen preklicati svoj predlog in predlagati novo resolucijo, ki jo je stilizirala večina. Da je svoboda tiska pri nas popolna, dokazuje najboljši s svojim pisanjem «Slovenec», «Straža» in ostali klerikalni listi, ki pišejo kakor odgovarja kulturnemu nivoju klerikalne stranke. Ako bi vlada upoštevala resolucijo jugoslovanskih novinarjev, tedaj bi «Slovenec» in «Straža» s svojim «Novim Časom», že zdavnaj pisala drugače!

— **Peskov škandal.** Čitatelji vidijo, da smo le v skrajnem slobodanu moralni pisati o Peskovem škandalu. Ze včeraj smo izjavili, da na mrliču ne streljamo. O žalostni aferi bomo pisali samo še, kolikor je najnujnejše treba za obrambo in za informacijo. V polemiki se ne spuščamo, pa naj Pesek in njegovi prijatelji in zaščitniki pišejo, da ima vsak od pri, ki so ga pokopali, celo vagone snega zlata iz naših rok! Sodnijsko je ugotovljeno, kakšen človek je voditelj NSS in govori, nastopi, članki njegovih prijateljev so dokazali, v kakšnih rokah se nahaja politika stranke, ki trdi, da je narodna, socialna, demokratska in zaščitnica javne morale. Sedaj ima ta stranka besedo. Jemost bo ščitila brezobzirno. Poreben račun bomo poravnali še s klerikalnimi zaščitniki Antona Peska, ki so žalostno afero zlorabili, da zastrupljajo napredne vrste.

— **Glaseenje.** Tekom včerajšnjega dne smo prejeli iz mnogih krajev poro-

čila o globokem vdu, ki ga je napravil na široko javnost izid takozvane Peskova afera. Ko se je izvedelo, da je sodnija v Ptuju justicirala Peska in njegov telesni list «Jugoslavijo», je zavladalo povsod veliko ogorčenje. Pošten ljudje ne trpijo več v javnih lokalih in zasebnih hišah organa Antona Peska in njegove klike. Posebno se ljudem gabi, da tudi po sodbi ta list, ki zlorablja ime naše domovine in se predstavlja javnosti pod hinavsko krinko «neodvisnosti» (neodvisen je o! poštenja in morale), laže na najgrši način naprej. Vsi listi so objavili točno vsebino puške sode, celo klerikalno časopisje ni moglo podčrtati resnice, le «Jugoslavija» je imela drzno čelo, da je tudi izrek sodnika falzificirala. Njen gausen napad na priče, njeni slavospevi na stigmatiziranega Peska, njene klevete proti uradništvu, ki je vršilo svojo dolžnost, njeno sramotno natolcevanje učitelstva, ker so nekateri učitelji, zaslišani kot priče pod prisego resnico govorili, vse to je izbillo sodu dno. Ven s Peskovim organom iz poštenih hiš!

— **Kongres muslimanske stranke.** V Sarajevu se bo to dni vršil kongres muslimanske jugoslovanske stranke s sledečim dnevnim redom: 1.) Poročilo o delu centralnega odbora in poslankega kluba. 2.) Razprava o dosedanjem delu in določitev smeri za nadaljnjo politiko. 3.) Poročilo o finančnem stanju organizacije. 4.) Izprememba pravil. 5.) Volitev novega vodstva. Po izjavah muslimanskih voditeljev je pričakovati, da bo dosedanemu vodstvu izrečena zaupnica.

— **Kdo je «Jourdain»?** Kot smo zadnjič poročali so hrvatski zajedničari napadli ministra Pribičevića, ker je zaplenil Radičev prevod dela francoskega zgodovinarja Seignobosa. Dokazano je bilo takoj, da je bila knjiga zaplenjena samo radi tega, ker je Radič prevod na mnogih mestih falzificiral in dodal knjigi svoj izdajniški program. Proti Pribičeviću, ki je odredil zaplenbo Radičevega falzifikata, so se oglašali v zagrebškem «Hrvatu» tudi «Francez» Jourdain, ki je branil v skrajno slabi francoščini Radičev prevod. Dognalo se je takoj, da v Zagrebu ni nobenega Franceza Jourdaina, da noben inteligentne Francez ne bi mogel pisati tako slabe hrvatske francoščine. To je potrdil tudi francoski konzul v Zagrebu, «Novosti» pa sedaj ugotavljajo, da je članek s podpisom Jourdaina v «Hrvatu» napisal — sam Radič!

DOBER USPEH DRŽAVNEGA POSOJILA JE NAJBOLJŠE SREDSTVO PROTI DRAGINJI. AKO SE HOČEŠ VARNO VOZITI PO ŽELEZNICI, PODPIŠI DRŽAVNO POSOJILO.

Naše šole

Konservatorij «Glasbene Matice» v Ljubljani. (Orkestrina šola.) Vsi oni gojenci, ki so se doslej vpisali in oni, ki se nameravajo vpisati v orkestralno šolo za flavto, oboe, klarinet, fagot, rog, trobentno, pozavno, violo, čelo in kontrabas, naj pridejo v četrtek dne 29. t.m. popoldne ob 3. uri k razdeljevanju ur pouka imenovanih instrumentov v sobo raznolietstva konservatorija. Vsi talentirani, zdravi in resno se učeči gojenci te stroke morejo po absolviranem konservatoriju doseči uvaževanja vredno umetniško in socialno urejene eksistenco. Potreba domaćih, dobro izvežbanih orkestralnih glasbenikov je v vsi Jugoslaviji že velika.

Konservatorij «Glasbene Matice» v Ljubljani. (Dramatična šola.) V zmislu sklepa odbora «Glasbene Matice» v Ljubljani in sklepa proforskega zbora dramatične šole, se pozivljajo vsi oni inteligentni slovenski igralski talenti, gospodje in gosposdične, ki čutijo v sebi talent in resno voljo posvetiti se gledališki igralski umetnosti, da se do dne 1. oktobra 1921 zgleda v pisarni «Glasbene Matice». V nedeljo dne 2. oktobra t.l. ob 10. uri popoldne naj vsi novi in stari gojenci dramatične šole konservatorija pridejo v dvorano «Glasbene Matice», Vegova ulica 7/II. Tu se bo vršil sprejemni izpit novih gojencev in razgovor s stariimi gojenci. Dramatično šolo bodo letos vodili in poučevali: mojster Putjata, režiser Šest, profesorica Poljakova in drugi. Naše narodno gledališče, ki naj bi bilo sposobno najvišje dvigati lastne narodne kulture, more povčitati in živiti svoje lastno, umetniško, narodno življenje samo tedaj, ako bo imelo iz lastnega naroda zdravih sadik, mladih sil, ki se po svojem talentu bodoče posvetiti veliki službi gledališča. Pri ljubljanskem konservatoriju se je preskrbel in uredil program za dramsko šolo prave umetnosti in najlepšega stremljenja. Učiteljski zbor vabi v šole one, ki polmijo veliko nalogo gledališča v kulturnem življenju, ki verujejo v njegovo veliko bodočnost in so pripravljeni na veliki trud, ki je potreben v službi popolne umetnosti. Povdarjamo, da je trud velik, da gledališče in šola zahtevata od človeka vse sile in ves čas. Torej naj ne pridejo k nam listi, ki mislijo najti v gledališču veselo življenje in lahek kruh in v šoli samo kratkočasje. Tem se nikdar ne bo posrečilo dospeti do cilja umetnosti. Program je velik, resen, lep, solanje pa nič manje.

Sport

Zanimiva borba za nogometno prvenstvo Slovenije. Kakor znanu je končala odločilna tekma za prvenstvo v nogometu med celjskimi «Atletiki» in ljubljansko «Ilirijo», ki se je vršila dne 17. julija t. l. v Celju, neodločeno z rezultatom 4:4. Nogometni podsavez v Ljubljani je odredil, da se ima tekma ponoviti dne 15. avgusta v Ljubljani. Celjski atletiki so se postavili na stališče, da je to neupravičeno, češ, da se mora tudi druga tekma odigrati v Celju. Zato niso prišli v Ljubljano. Podsavez jih je zaradi tega kaznoval z občutno denarno globo in jim vrnilnega za dva meseca prepovedal javne tekme. Atletiki so se pritožili na Osrednji nogometni savez v Zagrebu, ki je njihovi pritožbi res ustregel, razveljavil sklepe ljubljanskega podsaveza in odredil nadaljevanje tekme (dvakrat po 15 minut) za nedeljo 25. t.m. v Celju. Tekma se je res tudi vršila, a ostala je zopet neodločena z rezultatom 1:1. Vsled tega se bo morala tekma še enkrat ponoviti, in sicer to pot v zmeh pravilnika v Ljubljani in v celni obsegu (dvakrat po 45 minut). Vršila se bo v nedeljo dne 2. oktobra.

V Celju so igrali poleg Atletikov in Ilirije še Atletiki rez. : Svoboda z rezultatom 3:1.

Prvenstvene nogometne tekme v Ljubljani v nedeljo dne 25. t.m. Svoboda: Jadran 5:1. Igra slaba, obe moštvi slabo disciplinirani. S tako igro se občinstvo odvrača od obiska iger in tudi od sporta samega. — Akademiki : Svoboda Moste 5:5. Igralo se je za zgoraj omenjeno in nudila mnogo lepšo igro. Akademiki so bili tehnično boljši. Mosto pa hitreje. Obe moštvi sta igrali pošteno in disciplinirano. Akademiki so imeli rezervnega golmana, ki je povzročil, da niso mogli izrabiti svoje premoci. — Svoboda Moste rez. : Svoboda Ljubljana rez. 1:0. — Vse tri igre so se igrale na igrišču Sparte.

Nedeljske nogometne tekme v Zagrebu. Bilo je napovedanih devet tekem, ena je odpadla, osem se jih je vršilo. Zanimivši rezultati so: Gradjanski : Slaven 14:0; Slaven nastopil prvokrat v prvem razredu. Ilirija : Croatia 2:0. Zagreb : Penkala 3:2. Macali : Slavija 2:0.

Iz češkega nogometa. Sparta je porazila v nedeljo dne 25. t.m. dunajski Rudolfski 4:0. v Teplicah pa je Slavija v splošno senzacijo pogorela proti tmošnjemu Töplitzer F. K. z rezultatom 1:4. — Deutscher F. K. Prag : Viktorija, Žilžkov 3:2.

Dunajske prvenstvene nogometne tekme v nedeljo dne 25. t.m. so prinesle ne pričakovane uspehe od sedaj slabjših klubov proti dosedanjim favoritom. Tako so podlegli Amaterji Vienni 0:1, Hlavah : Wacker 1:2, Floridsdorf : W. A. F. 2:3 in znani Wr. Sportklub : Semmering 1:3. Edini slovenski boljši klub na Dunaju Slovan ima ugodne šanse, da pride tekem jesenskih nogometnih prvenstev v prvi razred. V nedeljo je odigral svojo najtežjo tekmo proti Germaniji s lepim rezultatom 2:1.

Zaključno kolesarsko tekmo letošnje sezone je priredil Kolesarski podsavez za Slovenijo v nedeljo dne 25. t.m. na progi Ljubljana-Ribnica. Proga je dolga 42 km, je pa zelo težavna, saj meri n. pr. samo Turjaški klanec celih 12 km. Tekma je uvedla nov in zanimiv, pri nas do sedaj v kolesarskem sportu še neznan sistem, namreč predjudno dirko (handicap). Dirkači, ki jih je startalo 24, so bili po svojih dosedanjih rezultatih razvrščeni v šest skupin, ki so odhajale s cilja v presledkih po 2 in 3 minute, in sicer tako, da so odšli najslabši dirkači 15 minut pred najboljšimi, ostale skupine pa vmes. V zadnji skupini najboljših dirkačev sta bila samo Šolar in Umek. Klasifikacija na cilju se je vršila točno po vrstnem redu prihoda brez ozira na čas vožnje, oziroma čas odhoda. Zmagal je član «Ilirije», Kosmatin, ki je prispel prvi in vozil eno uro, 26 min. in 10 sek. Imel je 9 minut predjuma. Drugi je prispel Umek iz zadnje skupine, ki je vozil 1:24:20. Njegov čas je najboljši med vsemi in tudi absolutno vzet nad vse časten. Šolar, ki je vozil z Umekom skupno, je tik pred Ribnico padel in došel na cilj še le kot šesti. Trejti je prispel Snok, član kluba Ježica 1:33. Predjuma je imel 9 minut. Pohvalno treba omeniti, da so se dirke v lepem številu udeležili tudi član mladega kluba «Ježica» (Štirje) in ravnokar ustanovljene «Zvezde» v Štepanji vasi (osem). Od 24 dirkačev jih je prispelo na cilj 22, dva sta med potoma izstopila. Nezgode ni bilo nikler. Dirko je vodil v imenu Podsaveza g. Gorjanc.

«Sport». Ravnokar je izšla dvojna številka 38/39 naše sportne revije, ki objavlja med drugim naslednje članke: «Spartanski zakoni», «Nekaj o nanovejši pa nogi sporta», «Sportni teden 1921» in «Olimpijada na Vzhodu» in celo kopo za nlmivih sportnih beležk. Ilustrovani de lista prinaša: pogled na Triglav, severni stena in Aljažev dom, waterpolo v ljubljanskem sportnem klubu, zvezdna dirka na Celje, pogled na dirkače v velodromu in sliko z letošnjih konjskih dirk v New Yorku. «Sport» izhaja vsak petek. Naročnina četrtletno 36 kron.

Odbor turistovskega kluba «Skala» va bi vse člane-smučarje, ki nameravajo le tožnjo zimsko sezono gojiti smučarstvo da se udeležijo zanceljskega sestanka dn 29. septembra ob osmih zvečer pri «No vem svetu».

*** Zdravstveno stanje Nj. Vel. kralja.** Po brzojavki iz Pariza se je kralj Aleksander lahko preblijlil, vendar pa je izboljšanje vsake nevarnosti. Preblijanje je dobil, ko se je v večernih urah sprostil ob kanalu. Kakor hitro se vrne v domovino.

*** Jubilej narednega borcea.** Don Juan Bianchini slavi dne 1. oktobra svoj jubilej 50letnega novinarskega delovanja. Splitski novinarji bodo v čast svojemu članu priredili slavnostni banket.

*** Vpoklic rekrutov.** V smislu naredbe ministra vojne in mornarice bodo rekruti, rojeni leta 1901., ter oni prejšnjih letnikov, ki so bili svojedobno preširani, pa doslej še niso nastopili vojaške službe v kadru, poklicani v aktivno službo okoli 1. novembra t. l.

*** Poset jugoslovenskih profesorjev.** Papez poseti Ljubljano okrog 250 srbskih in hrvaških profesorjev, ki so se udeležili letošnjega kongresa profesorjskega društva v Zagrebu. Priporočilo se ob 10-11 dopoldne na glavni kolodvor, kjer jih sprejmejo korporativno ljubljanski srednješolski profesorji. Jutri jutraj se odpeljejo izletniki na Bled.

*** Zadrugni kongres v Ljubljani.** Kakor se nam poroča, se bo vršil dne 30. septembra tega leta v Ljubljani zadrugni kongres v Dijaškem domu pod hotelu «Union». Da pride pri tej priliki do veljave slovensko zadrugništvo, bi bilo želeli, da se tega kongresa udeležijo kolikor mogoče veliko zastopnikov zadrug. Odbor glavnega zadrugskega saveza namerava pri tej priliki napraviti tudi izlet na Bled in v Maribor, katerega se udeležijo lahko vsak zadrugnik.

*** V poročilu o slavnostnem sprejemu g. Peska v Ljubljani** smo po došli informacijah tudi povedali, da je izročila voditeljica NSS pozdravni šopek gospe Juvanove. Včeraj se je gospe Juvanove oglasila v našem uredništvu in nam priobčila, da smo bili napačno obveščeni (klor in persona) glede osebe, ki je izročila Pesku šopek. Gospe Juvanove je ob času Peskovega slavnostnega sprejema sedela v «Unionu» v svoji družbi. Ona spleh prepusti slične politične zadeve svojemu soprogu. Lojalno beležimo.

*** Castiti družbi,** ki je včeraj prišla Anton Pesku ovcije se je pridružil, kakor poroča «Jugoslavija» tudi celjski podžupan g. Zabkar, ki je smatral za svojo častno dolžnost, da je šel v Celju na kolodvor izraziti pitjskemu junaku svoje simpatije in mu zatrjevati svojo solidarnost. Ime g. Zabkarja je treba torej prijeti imenom gg. Juvana, Fakina, Čebela, Korinca in ostalih «voditeljev».

*** O tragičnem slučaju na ljubljanskem polju,** katerega žrtev je bil mladi baron Codelli nam piše g. Codelli: Ni res, da bi bil baron Codelli prižgal v seno cigarete. Tudi ni res, da bi bil oddal razvodni strel, ki je zadel Codellija zadaj v glavo. Res je, kakor je ugotovila vojaška komisija 17. 9. na licu mesta, da se baron Codelli v usodopolni noči sploh ni nahajal pri senu, torej tudi ni tamkal prižgal cigarete. Pri komisionalnem raztelaženju dne 18. septembra se je ugotovilo, da je bil baron Codelli ustreljen od spredaj v glavo in je krogla izstopila za ušes. — V Ljubljani, 21. septembra 1921.

*** Streljanje v bližini vojaških čet.** Lov č. kakor tudi drugi prizadeji se opozarjajo, da opuste vsako streljanje v bližini vojaških vežb ali krajev, kjer so vojaške čete zbirajo, da se tako prepreči nesreče ali neljubni dogodki.

*** Posestnikom gline (ilovice).** Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani naproša vse posestnike, na katerih zemljišču se nahaja finejša ilovica, da mu to sporoče in če le mogoče, dopošljejo, oziroma ob priliki donežajo tudi manjšo množico za vzorec. Na obrtni šoli bo vse doposlane gline preizkusil učitelj za keramiko glede njih uporabljivosti. V interesu vsakega posestnika gline je, da se radevolje odzove, da se more dognati kakovost in množina naših glin, od katerih se da na lahek način doseči lep zaslužek, posebno, ako bi bile sposobne za izvoz.

*** Društvo za podpiranje visokošolcev** za sodni okraj Ljilja ima v petek dne 30. septembra ob sedmih zvečer v gostilni I. Boršček v Ljilji svoj redni občni zbor.

*** Prisedniki stanovanjskega urada v Mariboru.** Za prisednike stanovanjskega urada v Mariboru so imenovani: Ivan Krušnik, zelanec in mestni svetovalec in Fran Novak, brivec in občinski svetovalec kot zastopnika občinskega sveta, dr. Radislav Pipuš, odvjetnik in hišni posestnik ter Julij Glaser, stavbenik in hišni posestnik kot zastopnika društva hišnih posestnikov, Karol Troha kot zastopnik malih hišnih posestnikov. Za skupino stanovanjskih najemnikov so imenovani: Ivan Nikolaj Vrabl, preiskovalni sodnik kot zastopnik društva državnih nameštencev, Avgust Škaber, podpučnik kot zastopnik vojaških. Ostali zastopniki so: Nikolaj Živkovič, krojaški pomočnik, Andrej Močnik, škofstavec in Julij Schmautz, nadrevident v. p.

*** Turneja Jugoslovenske Matice.** V ponedeljek so prispeli v Skopje zastopniki Jugoslovenske Matice profesorja Bošić, dr. Marković in Kozinov kvarlet. Bili so siljano sprejeti. Sprejema so se udeležili na postaji zastopniki vojaških in civilnih oblast. Svitala je vojaška godba. Zastopano je bilo tudi «Kolo srbskih sestara».

*** Nov vozni red za beografske brzojake.** Od 8. oktobra 1921 dalje odhaja simponski orient-ekspresni vlak iz Beograda ob 22. iz Zagreba jutrikol. 12.27, iz Ljubljane 16.30 in prihaja v Postojno ob 18.35. Od istega dne dalje vozi brzovlak Beograd-Ljubljana-Trst takole: Iz Beograda odhaja ob 8.15, iz Zagreba 21.05, iz Ljubljane 04.2 in prihaja v Postojno ob 2.50. Lokalni brzovlak Beograd-Zagreb državni kolodvor odhaja ob 3. oktobra dalje iz Beograda ob 18, ter prihaja v Zagreb drž. kol. ob 6.07. Vozni red omenjenih brzovlakov v nasprotni smeri ostane neizpremenjen.

*** Dunajski, odn. praški brzojavki** se od 1. oktobra dalje ne ustavljajo več na postaji Grobelno.

*** Umri je v ljubljanski deželni bolnici g. Avgust Debevec,** delovodja tvornice Golob & Komp. na Glinah. Opekline, ki jih je dobil pri požaru, so bile tako težke, da je bila vsaka pomoč brezuspešna. — V Novem mestu je umrl g. Ivan Krajač, bivši tiskarnar, založnik in ravnatelj mestne hranilnice v visoki starosti 79 let. N. v. m. p.

*** Smrtna toča.** V ljubljanskem Leoniku je umrla danes dopoldne gospe Iza Ferjanova, soproga g. N. Ferjana, lesnega trgovca na Jesenicah, v 18. letu svoje starosti po kratki mučni bolezni. Preostala iskreno sočutja.

*** Nesrečna avtomobilna vožnja.** E. Franc, šofer pri avtooddeljenju, je vozil včeraj nekaj ljudi iz Kranja proti Ljubljani. Na nekem ovinku pri Medvođah pa je vrgel pri kolezu plašč s tako silo, da se je avto prevrnil s potniki vred. Es je zadobil pri tem močno notranje poškodbe.

*** Nesreča.** Milan Grošelj, tletni sin izročila iz Tabora 6, je šel v nedeljo v cerkev Sv. Petra. Ko je prišel do zvonika, je v tem trenutku padlo okno raz cerkvenih lin in zadelo Grošlja na glavo. — Ivana Oražem, posetalkova hči iz Sodražice je šla ponoči po hribovju proti domu. V tem je padla in si zlomila desno nogo v Menku. — Janež St. Stefan, delavec v papirnici v Vevčah je delal pri zidariji. Pri delu pa mu je padel kamen na levo nogo in mu je zdrobil.

*** Posledica duševne zmedenosti.** Terentija Deželak, služkinja v Ljubljani, Krakovska ulica 20, si je včeraj v duševni zmedenosti prerezala žile na levi roki. Oddati so jo morali v bolnico.

*** Nesreča pri rezanju koruznih storčev.** Lubej Franc, delavec iz Gortice pri Sv. Juriju ob j. 2, je rezal na polju koruzne storčev. Pri tem mu je padel eden na tla. Ko ga je hotel pobrati, se je dregnil ob porezan konec koruze z desnim očesom tako močno, da mu je prerezalo oko.

*** Tele z dvema glavama.** O priliki ljubljanskega veseleca je delil komedijant pod Tivolijem letake, s katerimi je vabil občinstvo, naj si ogleda veliko čudo, živo tele z dvema glavama. Ljubljanci so res drli h komedijantu, ki si je veselilo me. Toda prišli iz komedije so obiskovalci preklinjali, ker so bili nesramno ogozofani. Tele z dvema glavama ni bilo pristno, ampak nagačeno. Nanj se sedaj sponinjajo oni lahkoverni ljudje, ki so včeraj in danes čitali glasilo Peskove klike in laži tega nemoralnega lista. Ti isti obiskovalci, ki so vedeli, da je komedija «švindel», pa tega niso drugim obiskovalcem povedali, — ti so pa sokrivci komedijanta.

*** Uboj na veselici v Rušah.** Kakor smo svojedobno poročali, se je dne 7. avgusta letos vršila v Rušah planinska veselica, katere se je udeležil tudi 22letni delavec Anton Trnjek iz Smolnika. Pil je čez mero ter je v pijanosti stisnil okrog udeležencev veselice. Pri drži je prišlo med Trnjekom in maturantom Franom Serajnikom iz Maribora do prerekanja. V prepiru je Trnjek sunil Serajnika z nožem tako nesrečno, da mu je prerezal veliko srčno žilo in je Serajnik po preteku nekaj minut umrl vled notranjega izkrvavljenja. Trnjek je svoje dejanje priznal, izjavil pa je, da je dejanje izvršil v popolni pijanosti. Tudi priče so potrdile, da je bil obtožene res močno pijan. Porotniki so soglasno potrdili vprašanje, da je Trnjek izvršil dejanje v popolni pijanosti. Obsojen je bil valed tega samo na tri mesece zapora.

*** Fantovski boj.** Platnar Janez, posestnikov sin iz Uke vasi se je v nedeljo po večerji podal še malo v gostilno, kjer se je nahajalo več domačih fantov. Kmalu pa je vnel med njimi in Platnarjem prepit. Ko je Platnar uvidel, da mu zna slaba presti, je odšel proti domu, a v vozi ga je napadel Alojzij Vicoči, posestnikov sin in ga z nožem sunil med leva pleča s tako silo, da mu je predel pljuča. Nvarno ranjenega Platnarja so morali odpeljati v bolnico.

*** Kost mu je ostala v grlu.** Jakob Petrovič, kočar iz Unca, je jedel v nedeljo opoldan juho, ker pa ni bila precejena mu je običala mala kost v grlu. Oditi je moral v bolnico.

Glavna krivda naših slabih prometnih razmer je v pomanjkanju denarnih sredstev.

Glavna krivda našega slabega gospodarskega položaja je v naših slabih prometnih razmerah.

Državno posojilo se bo porabilo izključno za zboljšanje prometnih naprav.

VSEM BRATOM IN SESTRAMI

Bliža se čas, ko se naj vsa naša telesa in naravstvena moč privklat izpriča v svobodni, skupni, ujedineni domovini. Prihaja naš veliki praznik, ki se nanj vse Sokolstvo pripravlja s slovesno resnostjo in ki ga naš narod pričakuje z radostnim ponosom.

V belu Ljubljani, v zibelki jugoslovenskega Sokolstva, kjer je pred dobrim polstoletjem privklat zavilral sokolski prapor, kliče naš narod k vstajenju in osamoslovnosti. In v svečanostnih dneih 12., 13., 14. in 15. avgusta 1922. leta zgrnejo vse naše sokolske čete, pozdravljane in spremljane od naširih plasti našega naroda, na

prvi jugoslovenski vsesokolski zlet.

Temu zletu bodo predhodniki in znatniki, nalikujoči kipečim yrcem mladosti in življenja,

predzletni dnevi. ki so določeni pred vsemi drugimi sokolskemu naraščanju in naši deci, da se ji da prilika pokazati vsej javnosti cvet in sad sokolske vzgoje!

Za svoj 1. zlet je jugoslovensko Sokolstvo dolga leta pripravljalo pot. Našemu narodnemu in državnemu ujedinenju sovražne sile, ki so preprečevale spojitve in stike srbskega, hrvaškega in slovenskega Sokolstva, niso mogle pretrgati naših srčnih vezi, niso mogle zamotati našega danes uresničenega hrepenenja in našega tajnega, notranjega ustvarjenja za njega uresničenje. In po dolgem, mučnem času borib, trpljenja in žrtve nam prišje v bližnji dobi dan zmagozlatja sokolske volje in sokolskega dela!

Naše Sokolstvo, ki je bilo do prevrata razcepljeno v srbsko, hrvaško in slovensko Sokolstvo, je na Vidov dan leta 1919. v Novem Sadu ustvarilo enotno, nerazrušno, močno organizacijo, ko je izbrislalo s soglasnim, navdušenim skupom vsako plemensko in versko razliko. In tako, v jugoslovenskem Sokolskem Savezu združeno Sokolstvo pozivljamo, naj se nemudoma loti priprav za prvi naš vsesokolski zlet, da nam bo mogoče čisto rešiti velike in težavne naloge vročih narod in gostov, ki pridejo takrat k nam soditi uspehe našega dela!

Naš klic velja vsem bratom in sestram, naraščanju in deci, vsemu narodu brez izjeme: Dvignite se vsi v vsem, kar je v vas najlepšega, najčistega in najplemenitejšega, dvignite se k pripravljalnemu in vsedkar neumornemu, vztrajnemu delu, dvignite se na praznik vzvišene sokolske misli bratstva in kreposti, kjer se združimo vsi v globoki zavesti, da smo bili, smo in ostanemo snovi in hčere iste in ene domovine, da smo bili, smo in ostanemo vsi bratje in sestre!

Načelo sokolske enakosti veleva vsakemu posamezniku k trajni in poštovni delavnosti, ker je uspeh celote le od tega odvisen, ali je vsak dovolj pripravljen na svojo nalogo. Iznad plitvin vsakdanjosti stremimo vsi k lepoti in sili, ki se naj, oblikovana v naravnosti in telesni sokolski vzgoji, v vsej resničnosti razprostre ob tem zletu domovini na čast in nam v vzpodbudo k nadaljnjemu delu in k novim pridobitvam!

V tem zmislu sprejmite naše bratske pozdrave vsi, ki vam je blaginja, moč in veličina nedeljive naše domovine prvi ukaz.

ZDRAVO!
Starešinstvo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza.

Telovadno društvo Sokol v St. Vidu nad Ljubljano priredi prihodno nedeljo svoj javno telovadbo z veliko veselico v vseh prostorih gostilne A. Strukla na Trati s sledečim sporedom: Vsa bratska društva iz Ljubljane in okolice se zbirajo pred Mestnim domom, od koder odkorakajo točno ob pol 13. z godbo bratskega društva Sokola II skozi Ljubljano v St. Vid. Ob pol 14. sprejmi bratski družtev pred gostilno pri Slepem Janozu v Zapužah, nato sprevod skozi St. Vid in nazaj do Ziberta na Trati, kjer se vrši ob 15. javna telovadba. Po telovadbi prosta zabava z godbo, plesom, bogatim srečolovom, življno pošto itd. Solidna in točna postrežba obilno preskrbljena. V slučaju slabega vremena odprade sprevod in javna telovadba in se vrši samo veselica v vseh prostorih gostilne pri Zibetu. V oblihi udeležbi vabimo tem potomi vsa bratska društva in prijatelje Sokolstva. Zdravo! — Odbor.

Žensko telovadno društvo v Ljubljani prične z redno telovadbo s 1. oktobrom. Društvo se je posrečilo pridobiti gdnco. Milo Svetličičevo, ki se je voč let izobrazila v telovadbi v tujini. Solsko vodstvo ji je z ozirom na to poverilo telovadni pouk na tukulnjih dekletskih srednjih šolah. Pridobitev gdnce. Svetličičeve je za društvo posebno pomembno, ker bo upeljala že dolgo zaželeno moderno kombinirano telovadbo, švedski in sokolski sistem. Način te telovadbe sestoji v tem, da se pri vsaki telovadni uri utrjuje vse mišičevje telesa, kakor tudi notranje organe ter se zaključuje s lahkim odmorimi vajami. Priporočljiva je ta telovadba vsakomur, zlasti onim, ki so za naporno telovadbo še prešibki, bodisi, da njih razvoj telesa zahteva vso pažnjo. Odpro pa vrata tudi onemu žensstvu, ki mora iz zdravstvenih razlogov posecati telovadnico. V tej točki ima društvo samostojno mesto poleg drugih telovadnih organizacij. S časom upelje tudi ortopedično telovadbo.

DAVEK NA POSLOVNI PROMET.

Uradno se objavlja:

Novi uredba o davku na poslovni promet z dne 27. 6. 1921, ki je bila objavljena dne 30. 8. 1921 v Službenih Novinah št. 191 («Uradni list» št. 289 od 10. 10. 1921) stopi v veljavo šele s 1. 10. 1921.

Da se ohrani kontinuiteta med novo uredbi in dosedaj veljavnimi določili št. 127 a do 127 n finančnega zakona za leto 1920/21 (Uradni list št. 436 od 25. 11. 1920) je ministarstvo financ (generalna direkcija neposrednih davkov) z razpisom s dne 6. 7. 1921 št. 21.580 odredila, naj se določila št. 127 e točki e in j poleg določil točke g uveljavijo za tri četrtletja tekočega koledarskega leta, torej tudi še za dobo od 1. julija do 30. septembra t. l.

Ker se je začel predpis davka na poslovni promet v zmislu tukajšnjega razgla sa z dne 15. 6. 1921 št. 2030 A I (Uradni list št. 72 iz leta 1921) izvršil samo za dobo od 80. 6. 1921 tako glede obratov, ki plačujejo davek na poslovni promet v izmeri še enkratne pridobitve, kakor glede denarnih zavodov, delniških družb in industrijskih ter tvorničkih podjetij, je finančna delegacija naročila davčnim oblastvom in davčnim uradom, da takoj izvrše po navedenem razpisu potrebno poslovanje.

a) Obratom, ki plačujejo davek na poslovni promet v izmeri pridobitve naj davek na poslovni promet za čas od 1. 7. 1920 do 30. 9. 1921 številčno izenačijo s pridobitvijo, ki po predpisih za leto 1920 in 1921 sorazmerno odpade na to dobo ali — če ta ne obsega vseh pet četrtletij — na dotično krajšo dobo. Kolikor je začelni, na osnovi pridobitve za leto 1920 izvršeni predpisi višji ali nižji bodo razlike odpisale ali naknadno predpisale.

O naknadnem predpisu na tej podlagi odmerjenega davka na poslovni promet bodo davčni uradi obvestili davčne zavezance s poštnimi položnicami, ki bodo na hrstu vsebovale podatke o predpisu. Predpisani davek zapade v plačilo 1. 12. 1921 in se bo po preteku tega roka, če bo treba, pristilno izterjal. Davčni zavezanci, ki bi bili menja, da je predpisani davek napačno preračunjen ali da niso zavezani davku na poslovni promet, lahko proti predpisu vložijo priziv tekom 15 dni po vročitvi poštne položnice, pri pristojnem davčnem oblastvu.

Nadalje bodo davčna oblastva pozvala denarne zavode in delniške družbe, naj plačajo tekom 14 dni davek na poslovni promet še od ene četrtine kosmatega denarja denarnih poslov v letu 1920 in po prvih petih dneh prihodnjega četrtletja, to je do 5. 10. 1921 tudi industrijska in tvornička podjetja, da predlože knjigo o prodajah blaga in odpremijo odpadajoči davek za čas od 1. 7. do 30. 9. 1921.

V ostalem bodo davčna oblastva uporabljala pri poslovanju navodila zgoraj navedenega tukajšnjega razgla.

— S tržišča s poljskimi pridelki. Iz Zagreba se poroča z dne 26. septembra: Povpraševanje po pšenici iz Avstrije je nekoliko oživel. Za pšenico se zahteva postavno slavonsko in sremsko postaje 1040 do 1045 K, za koruzo postavno sremsko postaje 820 K. Oves se je ponujal po 750 K postavno bosanske postaje, srbski ječmen pa po 800 K postavno Beograd. Stari fižol se ponuja pisani po 950 K pariteta Zagreb, a beli 1050 K. Moka se je trčila po 16.70 do 16.80 K z vrečami postavno vagon Zagreb, otrobi pa po 580 do 590 K z vrečami postavno Zagreb.

— Cene hrvaški slanini v Ljubljani. Ker je bilo pomanjkanje slanine na ljubljanskem trgu, ki je trajalo 6 tednov, nevdružno, se je kupilo v svrhu orjenatcije 40 prima-prašček na državnem posvetu Belje v Baranji po proteklički ceni 48 K kg žive teže loco Belje. V Ljubljano postavljeni so stali praščki 52 K kg žive teže. Za polkupažno se je zaklalo dva različna praščka in uradno stehalo. Prvi prašč je tehtal 199 kg žive teže; slanina je imel 112 kg, mesa je imel 50 kg. Glava in parkli se računajo za delo. Živ prašč je stal 10.348 K. Skupiček za slanino in meso, ako bi se računala vsa slanina po 75 K kg in meso po 38 K, ker se meso hrvaški praščev podela v dnuoma za klobase in ima nižjo ceno, znaša 10.300 K. Drugi prašč je tehtal 151 kg žive teže; slanina je imel 85 kg, mesa 51 kg. Živ prašč je stal 7852 K. Izkupček za slanino in meso znaša 8313 K, ako se računala slanina po 75 K in meso po 38 K. Iz tega sledi, da ni mogoče razpredajati točasnno na ljubljanskem trgu težkih praščev pod gornjimi cenami. To oblinstru v informacijo in svetujemo, da se sami prepričajo o klavnih rezultatih. Slanina domačih kranjskih praščev, ki so pijače po 30 in 35 K kg žive teže, stane 50 do 55 K kilogram.

— Nova konfekcija tvornica v Mariboru. Beograjska tvrdka «Jugoslovenski Lloyd d. d.» je otvorila v Mariboru tvornico za moško in deške obleke. Tvornica izdeluje tudi blago.

— Izvoz konj iz naše krajine. Iz Beograda se poroča z dne 24. septembra: Od dovoljenega kontingenta konj se je izvozilo doslej preko carinarnice v Raketu v celem 567 komadov, ostane še 333 komadov, a preko mariborske carinarnice se je izvozilo 1112 konj, ostane še 398 komadov. Sedaj nameravajo ta ostanek konj razdeliti na ostale carinarnice.

— Prekomorski promet med Jugoslavijo in Kanado. Kanadska družba Canadian Pacific za prekomorski promet je sklenila, da v promet en parobrod

za direktno svozo med Montrealom in Dubrovnikom za prevoz potnikov in blaga.

— Zvišanje carinskih pribitkov v Avstriji. Z Dunaja poročajo, da se je vled prestanega padanja denarne vrednosti zvišal carinski pribitek od 150kratnega na 200kratnega.

— Slaba letina lanu v Češkoslovaški. Namesto povprečnih 500 vagonov lanu cenijo letošnji pridelek v Češkoslovaški na komaj 100 vagonov. Vendar pa ni pričakujejo zvišanja cen zaradi tega, ker pride letos zopet ruski lan na trg.

— Promet bankovcev v Češkoslovaški znaša po izkazu Bančnega urada z dne 15. t. m. 11.253.828.000 Kč. Množina bankovcev v prometu se je povečala od 1. do 15. t. m. za 203.089.000 Kč.

— Produkcija premoga v Gornji Šteiji se je v avgustu zopet povečala, tako da je znašala na dan povprečno 96.658 ton proti 79.774 tonam v juliju.

— Znižana cena sladkorja v Češkoslovaški. Češkoslovaško ministarstvo za finance je končalo pogajanja med zastopniki sladkornih tvornic in vlade v zenu zmislu, da se namesto od pridelovalcev sladkorne pese in od sladkornih tvornic določene cene 7.60 Kč postavi cena 4.50 Kč za kg.

— Pončno potovanje bolgarskih industrijalcev po Češkoslovaški. Iz Sofije javljajo, da je odpotovala večja družba bolgarskih industrijalcev na Češkoslovaško, kjer si bo ogledala vse večje industrijske obrate. Med njimi se nahajajo tudi gospodarski svetovalci glavnega mesta Sofije.

— Češki hmeljski trg. Iz Zatec poročajo z dne 24. t. m.: Valed padca cen se začele trdke zopet živahno nakupovati in deteli. Cene: za lep srednji hmelj 600 Kč za 50 kg, za zelo slabo blago 520 — 540 Kč za 50 kg.

— Nemški hmeljski trg. Iz Nürnberg poročajo z dne 22. septembra: Mreva promet. Cene nespremenjene: za letošnji hmelj od 5800 do 7400 mark za 50 kg po kakovosti; za lanski hmelj 2000 do 5000 mark za 50 kg po kakovosti.

— Stalno naraščanje cen v Nemčiji. V zadnjem času so se zvišale cene v ljakom v Düsseldorfu, cene žic v Berlinu, cene margarin in zlasti mnogim drugim kovinskim predmetom.

— Nemški kapital v Bolgarski. Bolgarska vlada je dala koncesijo nekli nemški tvrdki, da osnuje v Vraci konzervno tvornico.

— Največji bolgarski premogovnik v Perniku daje tedaj dnevno 2205 ton premoga. Ta premogovnik je svoje dni prodala vlada Radoslavov Nemčiji za dobo 99 let.

— Prost izvoz zlata iz Rumunije. Rumunska vlada je dovolila izvoz zlata iz Rumunije za dobo enega meseca. Interesenti morajo odgovarjajoči zavešek v garantiranih lejih založiti pri ograničenih carinskih uradih ali pri poslanstvih, o čemur se jim izda depozitni list.

— Mednarodni krediti za evropsko obnovo. Večje število mednarodnih bankirjev proučuje — po vestih iz Pariza — načrt 500milijonskega dolarskega posojila. O načrtu je že obveščena ameriška vlada, da se izjavi za ali proti. Posojilo naj bi namreč omogočilo kreditne kontinentalnim evropskim državam. Po poročilu listov bi znašala obrestna mera 2 in pol do 3 odstotke.

— Velika razstava živil v Londonu se prireje v mesecu septembru t. l. Na tej razstavi bodo razstavljene predmeti za prehrano in njih preparati, izdelovanje v zvezi z izdelki, surova hrana, cerealijske, kakor sadje in mlečni izdelki in vse vrste živila, z eno besedo: vsi predmeti za prehrano ter priprave za izdelovanje istih. V razstavi bodo postavljene kuhinje v svrhu javnega izkazovanja o kuhanju. Valed tega morejo proizvajalci po želji postaviti razne dele in modele svojih tovarn. Razstavljalci plačajo prostornine za 1 m² od 6—12 šilingov.

— Hagap in sovjetska vlada. Napram časopisnim vestem, po katerih je hape Krasin izjavil, da ima sovjetska vlada vpliv na upravo Hagapa (Hamburg-Amerika-Paket-A. G.), izjavlja družba, da je to izmišljeno in da sta sovjetska vlada in Hagap le soudeležena pri Nemškoruski transportni družbi brez vpliva drug na drugega.

— Velikanska nezaposlenost v Ameriki. Iz Newyorka poročajo, da je državni predsednik Harding sklical v ponedeljek konferenco, na kateri se je skušalo rešiti vprašanje katastrofalne nezaposlenosti delavstva v Zedinjenih državah. Konferenci je prisostvovalo poleg vladnih zastopnikov veliko število zastopnikov delavskih organizacij.

Vremensko poročilo
Ljubljana 306 m nad morjem.

Dan	Čas opazovanja	Staloje barometra v mm	Temperatura	Pol C.	Vetrovi	Nebo	Padačina v mm
27. sept.	7. 14. 21.	754.3 741.7 741.2	6.7 19.7 21.4		sl. jvzh el. jgsp	megla jasno	

Srednja večerajsja temperatura 11.6, normalna 13.3.

Vremenska napoved: lopo, hladno sev. vreme. Solnce zahaja ob 5.54, zahaja ob 17.47.

Lastnik in izdajatelj
Konzorcij «Jutra».
Odgovorni urednik Mit. F. Jelenc.

Minister Pribičević o naši šoli in učiteljih

Že v večerajnji številki „Jutra“ smo nabeležili viharne aplavze, s katerimi je kongres jugoslovanskih profesorjev v Zagrebu pozdravil izvajanja ministra prosvete g. Svetozara Pribičevića, ki je v kratkem govoru povdarjal nalogo združenih jugoslovanskih profesorjev. Naj podamo iz njegovega govora nekaj glavnih misli. Minister je izjavil:

„Priznati moram, da mi je radi obilnih poslov bilo težko priti na kongres. Smatral pa sem za svojo dolžnost, da pridem na ta prvi sestanek združenih naših profesorjev, ki so se ujediniili v eno društvo profesorjev kraljevine Srbije, Hrvatov in Slovencev, ali v jugoslovansko združenje. Vi vsi, ki ste danes tukaj zbrani, ste prožeti ene misli, in ta je edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Nikdo drugi ne more biti govoril o edinstvu, kakor profesorji. Češnji pobornik te ideje, kakor profesorji in učiteljski stan. V Beogradu je lani sprožila misel, da se osnuje edinstveno društvo. Danes je ta ideja od životvorjena in mi vidimo tukaj profesorje iz vseh krajev, iz cele naše države, vidimo Srbe, Hrvate in Slovence zbrane v enem društvu. Potrebno je, da po skupaj interes naše nastave in ohranimo, ker je to v zvezi, tudi naša narodna kultura.

Jaz mislim, da bo država zastavila vse svoje moči ter s svoje strani storila vse, da omogoči napredek in razvoj tega društva. V naši ustavi smo priglasili načelo, da je šola državna in temelja naše prosvetne politike v teh treh letih se je orijentirala v smeri, da pridemo do državne šole ali, da se tako izrazim, do lajške šole. Naša usta va proglašajo, da je šola državna, a kot eno glavnih nalog nastavnikov, profesorjev in učiteljev, je začrtala

izvajanje ideje narodnega edinstva, za-vesti o narodnem edinstvu. Ko je predsednik češkoslovaške republike sprejel te dni neko deputacijo, izjavil je: „Lahko je opozicija proti vladi, ali proti guvernementalni smeri, ne more in ne sme pa biti opozicija proti državi in proti temeljem države“ (dolgotrajno pritrdjevanje). To je stališče, na katero se postavljamo tudi jaz. A eden najmočnejših temeljev naše države, na katerih je ona zgrajena in na katerih se mora razvijati, je ideja narodnega edinstva (ponovno burno pritrdjevanje); jaz to idejo pojnim tako — in mislim, da jo nikdo, kdor jo pojmuje globoko, ne more pojmiti drugače — da med Srbi, Hrvati in Slovenci kot člani enega naroda ne more in ne sme biti nikakega sporazumevanja, ne more in ne sme biti nikakega pogajanja. Sporazumevanje in pogajanje se lahko Cehi in Nemci, narodi, ki imajo različne interese in jih hočejo spraviti v sklad, a med član enega naroda, med Srbi, Hrvati in Slovenci tega ne sme biti, kajti čim bi se hoteli sporazumeti in pogajati, bi pokazali, da nismo en narod (navdušeno odobravanje). Zato so največji duhovi našega naroda ravno v tem lepem mestu zastopali stališče, da se nikdar srbstvo ne more obrniti proti hrvatstvu kot celina, da sta srbstvo in hrvatstvo izraz za eden in isti pojem, da predstavljata eden in isti narod, da torej med srbstvom in hrvatstvom ne more in ne sme biti nasprotstva. Med Srbi in Hrvati zamore vladati samo edinstvo, ne na temelju sporazuma, marveč se mora narodno vprašanje rešiti na temelju narodnega edinstva. V našem narodu, gospoda, je mnogo plemenskega partikularizma in regionalizma, a kadar gre za vprašanje ideje narodnega edinstva, tedaj se mora zahtevati, da se vsak regionalizem in plemenski partikularizem

žrtvuje veliki ideji edinstva naroda (burne aplavze).

Jaz sem rekel: Naša šola je državna. To znači, da naša šola ni privatna ali cerkvena, da naša šola pripada državi kot taki in za smer šolske politike je merodajna država. Sama naša ustava tam, kjer govori o privatnih šolah, govori samo kondicionalno. Kakšne morejo biti privatne šole, kakih kategorij in pod katerimi pogoji se morejo dovoliti, to bo določil poseben zakon. To je kondicionalna izjema.

In sedaj se more kritizirati delo za pospeševanje naše prosvete v naši novi državi, ali ako bi pristali na to, da govorje suhe in gole številke in bi vprašali, koliko več je ljudskih šol, koliko več je srednjih šol, koliko več je sedaj visokih šol, kakor jih je bilo 1. decembra 1918, videli bi veliko razliko in videli bi, da je naša država v področju pospeševanja šolstva storila ogromen korak naprej.

Drugo vprašanje je, kaj je storila za napredek in za materialno osiguranje samih prosvetnih delavcev. Ta dva vprašanja sta tesno spojena, ker brez zagotavljanja življenja prosvetnih delavcev ni napredka in zagotavljanja šole same. Vprašanje zagotavljanja samih nastavnikov je v tesni zvezi z rešitvijo celokupnega uradniškega vprašanja. Četudi stoji še v tako ozki zvezi, jaz sem mislil, da je potrebno, da se z začasno uredbo, ki naj bi ostala v veljavi dotle, dokler ne pride definitivni zakon, je rešeno to vprašanje, da vsaj dotle, dokler se ni sklenjen definitivni zakon, zagotavlja profesorski stan, da se zamore brez velikih neprilic in skrbi posvetiti veliki in idealni svoji nalogi. Resnica je, gospoda, da nastavniški stan predstavlja samo idealno dobro naroda. Tisti, ki se je posvetil temu poklicu, ni storil tega zato, da bi dosegel do visoke kariere ali do velikih

materialnih dobrin, marveč se je posvetil temu poklicu iz idealizma. Ravno zato pa je dolžnost države, da temu stanu, ki ima tako idealno nalogo, zagotavlja njegova obstanek in njegovo bodočnost. Z začasno uredbo, ki je po prehodnih določilih ustave postala zakon za celokupno uradništvo, zagotavlja profesorski stan in njegove rodbine. Sedaj se deluje na to, da se ta uredba takoj realizira.

Priljubljeni se potrebni ukrepi, da unificiramo šole, da unificiramo pouk in organizacijo šole. V tej smeri, da unificiramo šole, pripravljamo zakon, ki naj bi bil projekt o unifikaciji ljudske šole, projekt za enotno srednjo šolo in zakonski načrt, da se unificirajo visoke šole. Mislim, da bo naš zakonodajstvo pojmilo veliko važnost tega problema in da bo storilo vse, da se vprašanje unifikacije naših šol čim prej povoljno reši. Zelim pa, da se zakon za srednjo šolo sestavi v soglasju z vašimi željami in naziranj. Jaz sem pripravljen, predložiti ta zakon pred končnim rešenjem profesorskemu združenju, da ga prouči. Res, jaz stojim na stališču, da šola ni učiteljeva, ampak narodna. A ker je učitelj faktor v šoli, brez katerega na napredek v šoli ni misliti, in ker učitelj najbolje pozna nalogo šole, cilje šolskega pouka in sredstva, s katerimi se naloga doseže, ni dvoma, da je potrebno sedelovanje učiteljev in profesorjev pri ustvarjanju šolskega zakona. Državna oblast bo storila vse, da ustreže pripravljenim željam. Vi, ki poznate prilike, v katerih se država nahaja, in s kakimi težavami se bori, morete tudi presoditi, da je vključ vsem neprilicam, v katerih živimo, pri nas bolje kakor drugod in vi bodete svoje želje in zahteve spravili v sklad z možnostjo. Ljubzen vas je privedla na to mesto, na ta posvečen kraj, kjer so se

vodile borbe, ko smo se borili za svoj narodni obstanek. Tudi jaz sem se teh klopi udeležil teh borb (aplavze in živio - klici). Privedla vas je semba Ljubzen do velike narodne ideje, ki je šole in prepričan sem, kakor vi vsi, da ste tukaj zbrani, in tudi oni, ki niso tukaj, da bomo našo narodno državo uspešno izgradili tako, da bo mogla tekrovati z ostalimi kulturnimi državami, ako se bo dalo šoli ono, kar se jej mora dati (burno ploskanje).

Država ima mnogobrojna sredstva in organe za razvoj, eno najdelikatnejših in najvažnejših je šola. To je stvar, gospoda, a to staro stvar moramo uvaževati. Storit moramo vse, da ni je lepše in vzvišenejše naloge; in ta mladež, ki vam je poverjena, ponam, da so vam starši zaupali to, kar jim je najmilejše in najvetejše na svetu. Brez dvoma bodo tudi starši, ki so državljani naše kraljevine, nasprotno vam izpolnili svojo dolžnost. Kaj je danes za nas država? Danes damo država iz krajev, ki so nekdanji bili pod habsburško monarhijo, ni več to, kar je bila prej, ni izven nas, nad nami in ne pod nami, marveč je to, kar je bila prej v Srbiji: država smo mi sami (dolgotrajno navdušeno pritrdjevanje). Starši bodo, pravim, kot državljani naše države razumeli, da je treba dati šoli vsa sredstva na razpolago, ako hočemo, da bo država kulturna, A če je kulturna, bo tudi napredna.

Člani kongresa so ministrovatvanja sprejeli z burnim, več minut trajajočim ploskanjem in viharnim odobravanjem.

Priljubljeni de imate tvrdke:	Mali trgovski in obrtni oglasnik.	Izhajna poljubno. Vsaka objava 4 K.
Skiladišča: Balka n. d. d., Dunajska c. 33. [d.p.]	Puškarnji: Kaiser F. K., Selenburgova ul. 6.	
Spedicija: Balkan, d. d., Dunajska c. 33. [d.p.]	Plasni stroji: [d.p.] Bar Franc, Cank. nahr. 5. Tel. 407.	
Trgovine: L. Mikš, izdelovanje dežnikov, Mestni trg 15.	Razmnoževalni aparati: [d.p.] Bar Franc, Cank. nahr. 5. Tel. 407.	
Derenda Fran, konfekcija, manufakturna na debelo, najnižje cene, Emonska cesta 8.	Kleparstvo: T. Korn, Poljanska cesta 8.	
Mehanična delavnica: [d.p.] Bar Franc, Cank. nahr. 5. Tel. 407.	Sellškar Ivan, urar, Ljubljana, Rožna dolina 10. Vsako popravilo izvršujem točno in ceno.	
	Brusovnica: Vekoslav Vanino, Stari trg. 13	

Sklicujte se pri svojih naročilih na oglase v „Jutru“!

Obi. koncise. zavod za pokončavanje podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska ulica št. 39. 415 52-46

Obvestilo.
Imam v zalogi vse sokolske potrebnosti: Kroje za člane in članice, telova dne obleke, čevlje, ovratnike, gumbe itd. Ceniki na razpolago. Zdravo! 1153 30 21
Peter Capuder, Ljubljana, Vidovdanska c. 2, Dobavilaj Jug. Sokol. Saveza.

1366 **JERMENA** 20-8
gonilna, usnjata, prvovrstna Knochova v dimenzijah (sirinuh) od 30 do 250 mm prodaja po ceni, takoj s skladišča:
Glavno zastopstvo za Jugoslavijo:
Prikovč in drug. Zagreb. Mesnitska 5. Telefon 4-45.
Ljubljana, Stritarjeva ulica 7, telefon 422.

Trgovski pomočnik
manufakturst
ki pa je ob enem tudi železninar, prvovrstna moč, se sprejme za nastop 15. oktobrom t. l.
v veletrgovini Ludovik Kuharič
v Ormožu. 1576 8-9

Več 1575 2-3
krojaških pomočnikov
sprejmo takoj v trajno delo
SIMON KLIMANER, krojaški mojster,
Ljubljana, Selenburgova ulica 6.

JOS. RAVNIKAR LJUBLJANA 1318 26 zaloga manufakture na debelo.	Dunajska cesta 31.
--	--------------------

Priporočljivo! SIMON JENKO, Zbrani spisi. Uredil dr. Joža Glonar. Cena K 42—, po pošti K 420 več. Anatole France, Pingvinski otok. Roman. Broš. K 42—, vez. K 52—, po pošti K 340 več. Cika Jova-Gradnik, Kalamandarija. Pesmi za otroke. Vez. K 18—, po pošti K 140 več. 209 32 Narčila na Tiskovno zadrugo v Ljubljani, Sodna ulica št. 6.	Priporočljivo!
--	-----------------------

Naročajte dnevnik „Jutro“!
Postrežkinjo trebam
1578 Dobra plača in hrana 8-2
Mestni trg 19/I., M. P.

Prodajam
40 popolnoma nov h. dobro ohranjenih sodov od olja. Poudarba na tovarno usnja Aleks Podvino, Radeče pri Zidanem mostu. 1576 2-2

Sprejmo se v trajno delo izveščani mizarški pomočniki.
Hrana in stanovanje v hiši ali izven hiše.
Andrej Kregar, strojar mizarstvo, St. Vld nad Ljubljano. 1562 8-3

1535 **Pravne in rabljene 30-9**
vreče (diakova)
v vsaki množini po najnižji ceni pri
FR. SIRC, Kranj.
Kupuje
suhe gobe, fižol, brinjevo olje.
Telefon int. št. 9, Kranj.

Priporočamo knjige za mladino:
Ika Wachtetova, **Pravilice**. Z večbarvnimi slikami. Vez. 40 K, po pošti 2 K več.
Habberton - Boril, **Bob in Tedi**. Povest s slikami. Broš. 24 K, vez. 30 K, po pošti K 240 več.
Cika Jova-Gradnik, **Kalamandarija**. Otroške pesmi. Vez. 16 K, po pošti 1 K več.
Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Obvestilo.
Obveščava cenj. odjemalce in p. n. občanstvo, da sprejemava nova dela in popravila po najnižjih cenah. Gotovi čevlji v zalogi. Turistovski čevlji domačega izdelka. 634 50
Ant. in Jož. Brajer-Kapele
Ljubljana, Turjaški trg (Breg) št. 1.

Naročite se na „Pota in cilji“.
Zbirka poljudno-znanstvenih spisov. I.-II. zvezek: A. Melik, **Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev**. I. del, vez. 21 K, II. del, vez. 42 K. Za obo zvezka po pošti K 540 več.
III.-IV. zvezek: Dr. Fr. Weber, **Uvod v slovo**. 72 K, pošta 3 K več.
V. zvezek: A. Melik, **Zemljepis kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev**. Meh. vez., fin. papir 60 K, pošta 3 K več. Broš. navadni papir 42 K, po pošti 2 K več.
Naročila sprejema
iskovna zadruga v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Dvojno čiščeno češko postelino perie in puh C. J. HAMANN
Mestni trg 8. 900 103

Fižol: ribničan, mandalon, prepeličar (koks), suhe gobe
kupuje in plača najvišje dnevne cene 1484 10-8
Kmet & Komp. Ljubljana, Gosposvetska cesta 8. Prosimo za ponudbo

Največja zaloga klavirjev in pianin v Ljubljani
tvrdka J. DOLENC 26
Ljubljana, Hilsnerjeva ulica št. 5
se priporoča za nakup najboljših instrumentov izvrstnih tovarn po najsolidnejših in nizkih cenah.

Reklamna ponudba!
Samo 20 dni veljavna!
Ker hočem opustiti svojo zalogo ur, pošiljam v roku 20 dni vsakomur, ki pošlje ta iz časnika izreznani oglas, krasno remontoirko (za gospode), izborno opremljeno, 30 ur ideo, s triletno pisemno garancijo, za reklamno ceno 40 namesto 85 dinarjev franco proti prejšanji vposlatvi dotičnega zneska v priporočenem pismu. Ura se dopolnje takoj priporočeno. Po povzetju se pošlje le proti ari 10 dinarjev. 1577 5-2
Skladišče ur ADOLF MITH, Zagreb, Samostanska ulica št. 4.

Iza Ferjan, roj. Klinar
po kratki mukopolni bolezni dne 27. t. m. izdihnila svojo blago dušo.
Nepozabna pokojnica se prepelje iz Leonišča na Jesenice, kjer se položi 29. t. m. ob 10. uri dopoldne k večnemu počitku.
Blag ji spomin!
Žaljujoči:
Nande Ferjan, soprog, — rodbina Klinarjeva.
Ljubljana - Jesenice, 27. septembra 1921.